

Incipit secundus liber **Ab**
chabeorum. Capitulum I

Hatribus q̄ sunt per egyptū
iudeis. salutē dicūt fratres q̄
sunt in hierosolymis iudei: et
qui in regiōe iudea: et pacem
bonā. **B**n̄ faciat vobis deus
et meminerit testamēti sui qd̄
locutus est ad abraam et ysaac et iacob seruo-
rum suozū fideliū: et det vob̄ cor omib⁹ vt co-
latis eū: et faciatis eius voluntatē corde ma-
gno et animo volenti. **A**daperiat cor vestruz
in lege sua et in p̄ceptis suis: et faciat pacem
Eraudiat oratōes vestras: et reconciliet vo-
bis: nec vos deserat in tempe malo. **E**t nūc h̄
sumus orātes p̄ vob̄. **R**egnāte demetrio an-
no centesimo sexagesimo nono nos iudei scri-
psimus vobis in tribulatiōe et impetu q̄ sup-
uenit nob̄ i istis annis ex q̄ recessit iason a san-
cta terra et a regē. **P**ortā succenderunt: et effu-
derūt sanguinē innocentē. **E**t orauim⁹ ad do-
minū: et exauditi sum⁹: et obtulim⁹ sacrificiuz
et simlaginē et accendim⁹ lucernas: et p̄posu-
imus panes. **E**t nunc frequentate dies sceno-
phegie mensis casleu. **A**nno centesimo octo-
gesimo octauo populus q̄ est hierosolymis et
in iudea senatusq; et iudas aristobolo magi-
stro ptolomei regis qui est de genere christo-
rum sacerdotū et his q̄ qui i egypto sunt iude-
is: salutē et sanitatē. **D**e magnis picul a deo
liberati magnifice gr̄as agim⁹ ip̄i: utpote q̄
aduersus talē regem dimicauim⁹. **I**pse enim
ebullire fecit de p̄side eos q̄ pugnerūt contra
nos et sanctā ciuitatē. **N**ā cū i p̄side esset dur-
ipe et cum ip̄o immēsus exercitus cecidit i tē-
plo nancee: consilio deceptus sacerdotum na-
nee. **E**tē cū ea habitaturus veit ad locū an-
tioch⁹ et amici ei⁹: et vt acciperet pecunias ml-
tas dotis noie. **C**ūq; p̄posuissent eas sacerdo-
tes nancee et ip̄e cū paucis ingressus esset itra/
ambitū phani. clausert̄ tēplū. **C**ū aut̄ itrasset
antioch⁹ ap̄ toq; occulto aditu tēpli mittētes
lapides p̄cusserunt ducē et eos q̄ cuz eo erant
et diuiserūt mēbratim: et capitibus amputat̄
foras piecerunt. **P**er omia b̄ndictus deus q̄
tradidit impios. **F**acturi igit̄ q̄nta et vicesi-
ma die mensis casleu purificatione tēpli: ne-
cessariū duxim⁹ significare vob̄: vt et vos q̄
agatis diē scenophegie et diē ignis qui dat⁹
est qñ neemias edificato tēplo et altari obtu-
lit sacrificia. **N**am cū in p̄side ducerent̄ p̄s
n̄ri sacerdote s q̄ tunc cultores dei erāt. acce-
ptum ignē de altari occulte absconderunt in
valle vbi erat puteus alt⁹ et sic⁹ et in eo cōtu-
tati sunt eū: ita vt oibus ignotus esse sit locus
Cū aut̄ p̄terissent anni ml̄i: et placuit deo vt

mitteretur neemias a rege p̄sidis nepotes sa-
cerdotū illozū q̄ absconderāt misit ad req̄rēdū
ignem: et sicut narrauerūt nobis non inuenē-
rūt ignem s̄ aquā crassam. **E**t iussit eos hau-
rire et afferre sibi: et sacrificia q̄ imposita erant
iussit sacerdos neemias aspgi ipsa aq̄ et liḡ et
q̄ erāt supposita. **E**t q̄ hoc factum est et t̄pus
affuit quo sol refulsit q̄ p̄us erat in nubilo. ac-
census est ignis magn⁹ ita vt oēs mirarentur
Oratōz aut̄ faciebāt oēs sacerdotes dum cō-
summaret̄ sacrificiū ionatha inchoante: cete-
ris aut̄ r̄ndentib⁹. **E**t neemie erat oratio hūc
h̄ns modū. **D**ñe deus oīm creator terribil⁹ et
fortis iust⁹ et misericors q̄ solus es bonus rex
solus p̄stans: solus iust⁹ et oīpotēs et etern⁹:
q̄ liberas isrl̄ de oī malo: q̄ fecisti p̄s electos
et sanctificasti eos: accipe sacrificiū p̄ vniuer-
so p̄plo tuo isrl̄: et custodi partē tuā et sc̄tifica.
Congrega disp̄siōnē nostrā: libera eos q̄ fui-
unt gentibus: et cōtemptos et abomiatos re-
spice vt sciant gentes qz tu es de⁹ n̄r. **A**fflige
opp̄mētes nos: et p̄tuliā faciētes i sup̄bia
Cōstitue p̄lm tuū in loco sancto tuo: sicut di-
xit moyses. **S**acerdotes aut̄ psallebāt hym-
nos vsq; q̄ p̄sumptū esset sacrificiū. **C**ū autē
p̄sumptū esset sacrificiū ex residua aq̄: neemi-
as iussit lapides maiores p̄fundi. **Q**d vt fa-
ctum est: ex eis flāma accēsa est: sed ex lumie
qd̄ refulsit ab altari p̄sumpta est. **E**t v̄o ma-
nifestata est res renūciatū est regi p̄sarū q̄ in
loco i q̄ ignē absconderāt h̄i q̄ translati fuerāt
sacerdotes aq̄ apperuit: de q̄ neemias et q̄ cuz
eo erant purificauerunt sacrificia. **C**ōsiderās
autem rex et rem diligenter examinans. fec̄ ei
templū vt p̄baret qd̄ factū erat. **E**t cū p̄basz
sacerdotib⁹ donauit ml̄ta bōa et alia atq; alia
mūera et accipēs māu sua tribuebat eis. **A**p-
pellabat aut̄ neemias hūc locū nepthar: qd̄ i
terp̄taf purificatō **V**ocāt̄ at̄ ap̄d p̄les nephi.

Iuuenit aut̄ in descriptōib⁹ hie-
remie p̄phe q̄ iussit eos ignez accipe
q̄ transim̄gbanē vt significatum est: et
vt mandauit trāsm̄ḡtis. **E**t dedit illis legem
ne obliuiscerent̄ p̄cepta domi: et vt non exer-
rarent mētib⁹ vidētes simulac̄ aurea et argen-
tea et ornāmēta eozū. **E**t alia hmōi dicēs hoz
tabat̄ ne legem amouerent a corde suo. **E**rat
aut̄ in ip̄a sc̄ptura: quō tabnaculū et arcā ius-
sit p̄pha diuino r̄sō ad se facto comitari secū
vsq; q̄ exiit in montē: in quo moyses ascendit
et vidit dei hereditatē. **E**t veniēs ibi hieremi-
as inuenit locū spelūce: et tabnaculū et arcam
et altare incēsi intulit illuc et ostiuz obstruxit.
Et accesserūt q̄dam sil̄ q̄ seq̄banē vt notarent
sibi locū: et nō potuerūt inuenire. **E**t autē co-
gnouit hieremias culpās illos dixit q̄ igt̄us

Rachabeorum

erit locus donec congreget deus congregatores populi. et propitius fiat. Et tunc dominus ostendet hec: et apparebit maiestas domini: et nubes erit sicut et moysi manifestabat: et sicut cum salomon petiit ut locus sanctificaretur magno deo manifestabat hec. Magnifice etenim sapias tractabat et ut sapiam homines obtulit sacrificium dedicationis et summationis templi. Sicut et moyses orabat ad dominum: et descendit ignis de celo et consumpsit holocaustum sicut et salomon orauit: et descendit ignis de celo: et consumpsit holocaustum: et dixit moyses eo quod non sit mundatus quod erat pro peccato consumptum est. Sicut et salomon octo diebus celebravit dedicationem. Inferebant autem in descriptionibus et commentariis neemie hec eadem: et qualiter construens bibliothecam congregauit de religionibus libros: et prophetarum et dauid et epistolae regum et de donariis. Sicut autem et iudas ea que didicerat per bellum quod nobis acciderat congregauit omnia: et sunt apud nos. Si ergo desideratis hec: mittite que perferant vobis. Acturi itaque purificationem scripsimus vobis. Non ergo facietis si egeritis hos dies. Deus autem qui liberavit populum suum et reddidit hereditatem omnibus: et regnum et sacerdotium et sanctificationem sancti promisit in lege: speramus quod cito nostri miserebitur: et congregabit de sub celo in locum sanctum. Eripuit enim nos de magnis periculis: et locum purgauit. De iuda vero machabeo et fratribus eius: et de templi magni purificatione et de arce dedicatione: sed et de prophetis qui pertinent ad antiochum nobilem: et filium eius eupatorum et de illuminationibus que de celo facte sunt ad eos qui per iudeis fortiter fecerunt. ita ut vniuersam regionem cum pauci essent vidicaret: et barbaram multitudinem fugaret et famosissimum in toto orbe templum recuperarent et ciuitates liberarent: et ut leges que absolute erant restituerentur domino cum omni tranquillitate propitio facto illis. Itemque ab iasone cyreno quinquaginta libris copiosissime temptauimus nos vno volumine breuiare. Considerantes enim multitudinem librorum et difficultatem volentibus aggredi narrationes historiarum. propter multitudinem rerum curauimus volentibus quidem legere ut esset animi oblectatio studiosis vero ut facilius possint memorie commendare. omnibus autem legentibus utilitas conferat. Et nobis quidem ipsis que hoc opus breuiandi causa suscepimus non facilem laborum: imo vero negocium plenum vigiliarum et sudoris assumpsimus. Sicut hi qui preparent conuiuium: et querunt aliorum voluntati parere propter multorum gratiam libenter labores sustinemus: veritate quidem de singulis autoribus concedentes. ipsi autem secundum datam formam breuitati studentes. Sicut enim noue domus architecto de vniuersa structura curandum est. ei vero que pigere

curat que apta sunt ad ornatum exquirenda sunt ita estimandum est et in nobis. Etenim intellectum colligere et ordiare simonem et curiosos partes singulas quasque inquirere historie congruit auctori. breuitate vero dictationis sectari: et executiones reuocare breuitati procedendum est. Hinc ergo narrationem incipimus. de prefatione tamen dixisse sufficiat: Stultum etenim est ante historia effluere. in ipsa autem historia succingi.

Item cum sancta ciuitas habitaretur in omni pace: leges etiam adhuc optime custodirent propter omne pontificum dispositionem et pietatem et animos odio habentes mala fiebat: ut et ipsi reges et principes locum summo honore dignum ducerent: et templum maximis muneribus illustrarent: ita ut seleucus asie rex de redditibus suis prestatet omnes sumptus ad ministerium sacrificiorum pertinentes. Simon autem de tribu beniamin prepositus templi constitutus. contumaciter obstitente sibi principe sacerdotum iniquum aliquid in ciuitate moliri. Sed cum vincere oniam non posset. venit ad apollonium tharsense filium qui illo tempore erat dux celesyrie et phenicis: et nunciavit ei pecuniis innumerabilibus plenum esse erarium hierosolymis: et communes copias immensas esse que non pertinent ad rationem sacrificiorum: esse autem possibile sub prete regis cadere vniuersa. Cuius retulisset ad regem apollonius de pecuniis que delate erant. ille accitum heliodorum qui erat super negocia eius misit cum mandatis ut predictam pecuniam transportaret. Statimque heliodorus iter est aggressus: specie quidem quasi per celesyriam et phenicem ciuitates esset pagraturus: reuera autem regis prepositum profecturus. Sed cum venisset hierosolymam et benigne a summo sacerdote in ciuitate esset exceptus: narrauit de dato iudicio pecuniarum et cuius rei gratia adesset aperuit. Interrogabat autem si vere hec ita essent. Tunc summus sacerdos ostendit deposita esse hec et victualia viduarum et pupillorum: quodammodo esse hircani tobie viri valde eminentis: in his que detulerat in pius simon: vniuersa autem argenti talenta esse que draginta et auri ducenta: decipi vero eos que credidissent loco et templo quod per vniuersum mundum honorat: pro sui veneratione et sanctitate omnino impossibile esse. At ille per his que habebat in mandatis a rege dicebat omni genere regi ea esse deferenda. Constituta autem die intrabat de his heliodorus ordinaturus. Non modica vero per vniuersam ciuitatem erat trepidatio. Sacerdotes autem ante altare cum scolis sacerdotibus factauerunt se: et inuocabunt de celo eum que de depositis legem posuit: ut his que deposuerant ea salua custodiret. Jam vero que viderat summi sacerdotis vultum. mente vulnerabat. Facies enim

et color immutatus. declarabat in finibus animi
dolorē. Circūfusa enim erat mesticia quādam vi-
ro: et horroz corporis. p. quē manifestus aspici-
entibus dolor cordis ei efficiebat. Alij etiā cō-
gregati d. domibus cōfluebāt publica supplica-
tione obsecrantes: p. eo q. in contemptū locus
esset venturus. Accinctęq. mulieres cilitijs
pect. p. plateas cōfluebāt: s. et v. gies q. p. cluse
erant. p. currebant ad oniam: alie aut. ad mu-
ros: q. d. x. o. p. fenestras aspiciebāt: vniuerse
aut. ptendentes manus in celū dep. cabātur.
Erat enim misera cōmixte multitudis et magni
sacerdotis in agone constituti expectatio. Et
hi q. dem inuocabāt oipotētem deū: vt credi-
ta sibi his qui crediderāt cū oi integritate cō-
fuarēt. Heliodorus aut. qd. decreuerat p. fici-
ebat eodē loco ipse cū satellitibus circa erari-
um p. nis. Sed spūs omnipotentis dei magnaz
fecit sue ostensionis euidentia: ita vt oēs q. au-
si fuerāt parere ei: ruētes dei v. tute. in dissolu-
tionē et formidinē cōuerterent. Apparuit enim
illis q. d. equus. terribilē h. nis sessorē optimis
operimētis adornat. usq. cū impetu heliodo-
ro p. ozes calces elisit. Qui aut. ei sedebat vi-
debat arma h. re aurea. Alij etiā apparuerunt
duo iuuenes v. tute decori. optimi gla. specio-
sij amictu: q. circūsteterunt eū et ex v. traq. p.
te flagellabāt. sine intermissiōe mlti plag. ver-
berantes. Subito aut. heliodorus p. cidit i. ter-
ram. eūq. mlti caligine circūfusum rapuerūt
atq. in sella gestatoria positū eiecerunt. Et is
q. cū mlti cursorib. et satellitib. p. dictū ingres-
sus est erariū. portabat nullo sibi auxiliuz fe-
rente: manifesta dei cognita virtute. Et ille q.
dem p. diuinā v. tute iacebat mut. atq. omi-
spe et salute p. uat. Hi aut. d. n. m. b. n. dicebant
q. magnificabat locū suū: et templuz qd. pau-
loā timore ac tumultu erat plenū. apparente
omipotēte d. no gaudio et leticia impletum est.
Tunc v. o. ex amicis heliodori q. d. az rogabāt
confestim onia vt inuocaret altissimū vt vitā
donaret ei. q. in sup. mo spū erat constitutus.
Cōsiderans aut. summ. sacerdos ne forte rex
suspicaret maliciā aliquā ex iudeis circa heli-
odorū. consummatā. obtulit p. salute viri ho-
stia salutarē. Cūq. summ. sacerdos exozaret
ij. d. iuuenes eisdē vestib. amicti astantes he-
liodoro dixerūt. Onie sacerdoti gratias age.
Nam p. pter eū tibi d. nis vitā donauit. Tu aut.
a deo flagellat. nuncia omnibus maglia dei et
ptatem. Et his dictis nō cōparuerunt. Helio-
dorus aut. hostia deo oblata et voti magnis
p. missis ei qui viuere illi cōcessit et onie g. tias
agens: recepto exercitu repedabat ad regem
Testabat aut. oib. ea q. sub ocul. suis viderat
opa mag. dei. Cū aut. rex interrogasset helio-

dorūm q. s. esset apt. adhuc sel. hierosolymam
mitti ait. Si quez habes hostez aut regni tui
insidiatorē. mitte illuc: et flagellatū eū recipi-
es: si tū euaserit. eo q. i. loco sit vere dei quedā
v. tus. Nam ipse q. h. z. in celis habitatōez v. si-
tator et adiutor est loci illi: et veniētes ad ma-
lefaciendum percutit ac p. dit. Igit. de helio-
doro et erarij custodia ita res se habet. III

Simon aut. p. dictus pecuniarum et pa-
trie delator: male loq. bat de onia: tā-
q. ipse heliodorū instigasset ad hec: et
ipse fuisset incētor malozū: puisorēq. ciuitatē
ac defensoz gentis sue: et emulatozem legis
dei audebat insidiatozem regni dicere. S. z. cū
inimicicie intrū p. cederent vt etiā p. quosdam
simonis necessarios homicidia fierent. consi-
derans onias periculum cōrētiois: et apollo-
nium insanire v. p. te ducē celestie et pheni-
cis: ad augēdā maliciā simonis: ad regem se-
cōtulit: nō vt ciuiū accusator. sed cōem v. tili-
tatem apud semetipsum v. niuse mltitudis cō-
siderās. Videbat enim sine regali p. uidētia im-
possibile esse pacē reb. dari: nec simonē posse
cessare a stulticia sua. Sed post seleuci vite ex-
cessum cū suscepisset regnum antiochus q. no-
bilis appellabatur: ambiebat iason frater onie
summū sacerdotiū. adito rege. p. mittēs ei ar-
genti talenta trecenta sexagita: et ex redditib.
alijs talenta octoginta. Sup. hoc p. mittebat
et alia centum quinq. ginta: si potestati ei. cō-
cederet gymnasiū et ephebiā sibi constituere
et eos qui in hierosolymis erāt antiochenos
scribere. Q. cū rex annuisset et obtinuisset p. nci-
patum: statim ad gentilē ritum cōtribules su-
os transferre cepit et amotis his q. h. uanitatē
causa iudeis a regibus fuerāt p. stituta. p. Ho-
hannē p. rem eupolemū q. apud romanos de
amicicia et societate functus est legatiōe legit-
ma ciuiū iura destituens praua instituta san-
ciebat. Etenim ausus est sub ipsa arce gymnasi-
um cōstituere et optimos q. s. q. epheborū i. lu-
panaribus ponere. Erat aut. hoc nō initiuz s.
incrementū quoddā et p. fectus gentil. et alieni
gene p. uersationis. p. p. impij et nō sacerdotis
iasonis nefarium et inauditū scelus ita vt sa-
cerdotes iam non circa altaris officia dediti
essent. sed contempto templo et sacrificijs ne-
glectis festinarent participes fieri. palestine et
prebitionis eius iniuste: et in exercitijs disci et
patrios q. dem honores nihil habētes grecas
glas optimas arbitrabant. Quarū grā peri-
culosa eos p. tentio habebat: et eozuz instituta
emulabant: ac p. omia his consiles esse cupie-
bant: quos hostes et pemptozes habuerant.
In leges enim diuinas impie agere impune nō
cedit: sed hoc t. pus sequens declarabit. Cum

Rachabeorum

aut quinquennal' agon tyro celebrare & rex
psens esset. misit iason facinorosos ab hiero-
solimys viros peccatores portantes argenti de
drachmas trecentas in sacrificiū hercul': q̄s
postulauerūt hi qui apportauerāt ne in sacri-
ficijs erogarēt qz non oporteret: sed in alios
sumptus eas deputari. Sed hec oblata sunt
quidem ab eo qui miserat i sacrificiū herculif
ppter psentes aut dare sūt in fabricam nauū
triremū. Misso aut i egyptū apollonio ne-
stheci filio. ppter p̄mates ptolomei philome-
tozis regis. cū cognouisset anthioch' alienū
se a negotijs regni effectuz. pprijs vtilitatib'
psulens. pfect' inde venit ioppen & inde hie-
rosolymā. Et magnifice ab iasone & ciuitate
susceptus cum facularū luminib' & laudibus
ingressus est: & inde in phenicē exercitū con-
uertit. Et post r̄tiennū tps misit iason mene-
la um supradicti simonis fratrē portantē pe-
cunias regi: de negocijs necessarijs respon-
sa platurū. At ille cōmendatus regi cum ma-
gnificasset faciem potestatis eius. in semetipm
retorsit summū sacerdotiū. supponens iasoni
talenta argenti trecēta. Accepitq; a rege mā-
datis venit nihil q̄dem habens dignū sacer-
dotio: animos v̄o crudel' tyranni: & fere be-
lue iram gerens. Et iason q̄dem q; ppriū fra-
trē captiuauerat. ipse deceptus pfugus i am-
manitem expulsus est regione. Menelaus
aut p̄ncipatū quidem obtinuit: de pecunijs
v̄o regi pmissis nihil agebat: cū exactionem
faceret sostrates q; arci erat p̄positus. Nam
ad hunc exactio vectigaliū p̄tinebat: quē ob-
causas v̄riq; ad reges sunt euocati. Et mene-
laus amotus est a sacerdotio succedente lys-
macho fratre suo: sostrates aut platus est cy-
prijs. Et cuz hec agerent p̄tigit tharsenses et
mallothas seditionez mouere: eo q; antiochi
regis pcubine dono essent dati. Festinanter
itaq; rex venit sedare illos relicto suffecto v̄no
ex comitibus suis andronico. Rat' autē me-
nelaus accepisse se tps oportunū. aurea q̄dē
vas a templo furatus donauit Andronico
& alia vendiderat tyro & per vicinas ciuita-
tes. Quod cum certissime cognouisset onias
arguebat eū: ipse in loco tuto se p̄tinens antio-
chie secus daphnem. Un̄ Menelaus acce-
dens ad andronicū: rogabat vt oniam inter-
ficeret. Qui cū venisset ad oniam: & datis dex-
tris cum iureiurando q̄uis esset ei suspectus
suasisset de asilo p̄cedere: statim cū pemit nō
veritus iusticiā. Ob quā causam nō soluz iu-
dei: sed etiā alie q̄s natōes indiqbāt: & mole-
ste ferebāt de nece r̄ati viri iniusta. Sz regres-
sum regem de cilicie locis adierunt iudei ap̄
antiochiā simul et greci. p̄querentes de iniq̄

nece onie. Cōtristatus itaq; est alo antioch'
ppter oniam: & flexus ad misericordiā lachry-
mas fudit: recordatus defuncti sobrietatem
& modestiā. Accensusq; animis andronicum
purpura exutum per totā ciuitatem iubet cir-
cūdūci: & in eodem loco in quo in oniam impie-
tatem cōmiserat sacrileguz vita p̄uari: domi-
no illi. p̄dignā retribuēte penā. Multis autē
sacrilegij in templo a lysimacho commissis
menelai cōsilio & diuulgata fama: cōgregata
est multitudo adūsum lysimachū multo iā au-
ro exportato. Turbis aut insurgentib' & ani-
mis ira repletis: lysimachus armatis fere tri-
bus milib'. iniq̄s manib' vti cepit: duce quo-
dam tyrāno etate parit' & dementia proecto
Sed vt intellexerūt conatū lysimachi: alij la-
pides. alij fustes validos arripuerunt. quidam
v̄o cinerē in lysimachū iecere. Et multi q̄dez
vulnerati: q̄dā aut p̄strati oēs v̄o in fugā cō-
uersi sunt. Ipsum etiā sacrilegū secus erariuz
interfecerūt. De his q; cepit iudiciuz adūsum
menelaū agitari. Et cū venisset rex tyruz ad
ipm negociū detulerūt missi tres viri a senio-
ribus. Et cum separet Menelaus: promisit
ptolomeo multas pecunias dare ad suaden-
dum regi. Itaq; ptolome' i q̄dā atrio positū
q̄si refrigeradi grā regē adijt & deduxit a sen-
tentia: & menelaū q̄dem vniūse malicie reum
criminib' absoluit: miseros aut q; etiā si apud
scythas causam dixissent innocētes iudicāre-
tur hos morte dānauit. Tito q; iniusta penaz
dederunt. q; p ciuitate & poplo & sacris vasīs
causam p̄secuti sunt. Quāobrem tyruz q; indi-
gnati erga sepulturā eoz libalissimi extiterūt
Menelaus aut ppter eoz q; in potentia erat
auariciā p̄manebat in p̄ate: crescens in mali-
cia ad insidias ciuiū. V

Eodem tpe antiochus secundā p̄fectio-
nem parauit in egyptū. Cōtigit aut p
vniūsam hierosolymozū ciuitatez vi-
deri diebus q̄draginta p̄ aera eq̄tes discurrē-
tes auratas stolas habentes & hastas q̄si co-
hortes armatas: & cursus equozū p̄ ordines
digestos: & p̄gressiones fieri comin' & scutoz
motus & galeatorū multitudinem gladijs di-
strictis & telozū iact': & aureozū armozū splen-
dozem. omisq; generi lozicarū. Qua p̄t om-
nes rogabāt in bonū mōstra cōuerti. Sed cū
falsus rumor exisset. tāq; vita excessisset anti-
ochus: assumptis iason non min' mille viris
aggressus est ciuitatē repente & ciuib' ad mu-
rum cōuolātibus ad vltimū app̄hensa ciuita-
te menelaus fugit in arcē. Iason v̄o nō parce-
bat i cede d' ciuib' suis nec cogitabat p̄sperta-
tem aduersum cognatos malū esse maximum
arbitrans hostium: & non ciuium se trophea

capturū. Et principatum quē non obtinuit: si-
nem vero insidiarum suarū confusione accepit
et pfugus iterū abiit in ammaniten. Ad vlti-
mum in exitū sui cōclusus ab archa arabū
tyranno fugiens de ciuitate in ciuitatem omi-
bus odiosus vt refuga legū et execrabilis vt
patrie et ciuium hostis. in egyptum extrusus
est: et qui multos de patria sua expulerat pere-
gre perijt lacedemonas pfectus. quasi p cogna-
tione ibi refugium habiturus: et quē in sepultos
multos abiecerat. ipse et illamentatus et in sepul-
tus abiicit: sepultura neque pegrina vsus neque
patrio sepulchro participās. His itaque gestis
suspiciatus est rex societatem deserturos iude-
os: et ob hoc pfectus ex egypto efferatis ani-
mis ciuitatem quē armis cepit. Iussit autē
militibus interficere. nec parcere occurstanti-
bus: et p domos ascendentes trucidare. Fie-
bant quē cedes iuuenum ac seniorū. mulierū et
natorū exterminia. virginūque et paruulorū um-
neces. Erāt autē toto triduo. octoginta milia
interfecti: quādraginta milia uincti: non minus
autē venundati. Sed nec ista sufficiunt. Ausus
est etiam intrare templū vniūsa terra sanctius
menelao ductore quē legū et patrie fuit p ditor.
Et scelestis manibus sumens sancta vasa que
ab alijs regibus et ciuitatibus erāt posita ad
ornatū loci et glām: pretrebat indigne et con-
taminabat. Ita alienatus mente antiochus nō
pseruabat quod ppter peccata habitantium ci-
uitatē modicum deus fuerat iratus ppter quod
et accidit circa locū despectio. Alioquin nisi
ptigisset eos multis peccatis esse inuolutos: si-
cut heliodorus quē missus est a seleuco rege ad
expoliandū erariū. etiā hic statim adueniēs
flagellatus et repulsus vti quē fuisset ab audacia.
Verum non ppter locum gentē: sed ppter gentē
locum deus elegit. Ideoque et ipse loci pnceps
factus est populi malorum: postea autem fiet
socius bonorum: et quē derelictus in ira dei oī-
potentis est: ite in magni dñi reconciliatōe
cum summa glā exaltabit. Igitur antiochus mil-
le et octingentis ablati de templo talentis ve-
lociter antiochiam regressus est: existimans
se p supbia terram ad nauigandum: pelagus
vero ad iter agendū deducturus ppter mētis ela-
tionē. Reliquit autē ppositos ad affligendam
gentem: hierosolymis quē philippum gene-
re phrigen moribus crudeliorē eo ipso a quo
constitutus est. in garizim autē andronicum
et menelam quē quā ceteri imminēbāt ciui-
bus. Cūque appositus esset contra iudeos: misit
odiosum principem apolloniū cum exercitu
viginti et duobus milibus picipēs ei oēs pfe-
cte etatis interficere: mulieres ac iuuenes ven-
dere. Qui cum venisset hierosolymam paces

simulans quieuit vsque ad diem sanctū sabba-
ti: et tūc feratis iudeis arma cape suis pcepit
omnesque simul quē ad spectaculum pcesserant
trucidauit. et ciuitatem cum armati discurretes
ingentē multitudinem pemit. Judas autem
machabeus quē decimus fuerat secesserat in de-
sertum locū: ibique inter feras vitam in mon-
tibus cum suis agebat. et feni cibo vescētes d-
morabant ne participes essent cōiūctōis.

Sed non post multū tempore misit VI
rex senem quendā antiochenū quē com-
pelleret iudeos vt se transferent a pa-
trīs et dei legibus: et taminare etiā quod i hiero-
solymis erat templum et cognominare iouis
olympij et in gazarim puterant hi quē locū in-
habitabāt iouis hospitalis. Vessima autem
et vniuersis grauis erat malorum incurfio.
Nam templum luxuria et cōmessatiōibus erat
plēnū: et cōstantiū cū meretricibus: sacratisque
edibus mulieres se vltro ingerebāt: intrōferen-
tes ea quē nō licebant. Altare etiā plenum erat
illicitis quē legibus phibebant. Neque autē sab-
bata custodiebant: neque dies solennes patris
seruabant nec simplicitē se quisque iudeū confite-
batur. Ducebant autē cū amara necessitate
in die natalis regis ad sacrificia: et cū liberi sa-
cra celebrarent. cogebant edera coronati li-
bero circūire. Decretū autē exijt i primas ci-
uitates gentiliū suggerētibus ptolomeis vt pa-
ri modo et ipsi adūsus iudeos agerēt vt sacrifi-
carēt: eos autē quē nollent transire ad instituta
gentiliū interficerēt. Erat quē videre miseriam.
Due enim mulieres delate sunt natos suos cir-
cūcidisse quas ad vbera infantibus suspensis
cum publice p ciuitatē circūduxissent: p mu-
ros precipitauerunt. Alij vero ad primas coeū-
tes speluncas et latentes sabbati diem celebran-
tes cum indicati essent philippo. flammis suc-
censi sunt. eo quod verebant ppter religionem et
obseruantiam. manu sibi met auxilium ferre.
Obsecro autē eos quē hūc librum lecturi sunt ne
abhorrescāt ppter aduersos casus sed reputēt
ea que acciderunt nō ad interitum. sed ad cor-
reptionem esse generis nostri. Etenim multo tē-
pore nō sinere peccatoribus ex sentētia agere:
sed statim vltiones adhibere. magni beneficij
est iudiciū. Non enim sicut in alijs nationibus dñs
patienter expectat vt eas cū iudicij dies adue-
nerit in plenitudine peccatorum puniat. ita et
in nobis statuit vt peccatis nris in finem de-
uolutis. ita demum in nos vindicet: ppter quod
nunquam quē a nobis misericordiam suam amo-
uet: corripitens vero in aduersis populum suū
non derelinquit. Sed hec nobis ad cōmoni-
tionē legentium dicta sint paucis. Jam autē
veniendū est ad narrationē. Igitur eleazarus

Rachabeorum

viuus de p̄moribus scribarū vir etate p̄uect⁹ ⁊ vultu decorus apto ore hians compellebat carnē porcinaꝝ māducare: at ille gl̄osissimam mortē magis q̄ odibilē vitam cōplectēs. voluntarie p̄ibat ad suppliciuꝝ. Intuens autem quē admodū oporteret accedere patientē sustinens destinauit nō admittere illicita pp̄te amorē. Hi autē q̄ astabant iniquā miseratione cōmoti pp̄ antiquā viri amicitiam tollentes eum secreto rogabāt afferrī carnes q̄bus vesci eilicebat vt simularet manducasse sicut rex impauerat de sacrificij carnib⁹: vt hoc factō a morte liberaret⁹ ⁊ pp̄t veterem viri amicitiam hanc in eo faciebant humanitatē. At ille cogitare cepit etatis ac senectutis sue eminentiā dignam ⁊ ingenite nobilitatis caniciē et a puero optime p̄n̄ fatōis act⁹ ⁊ fm̄ sancte a deo condite legis p̄stituta. r̄ndit cito dicēs p̄mitti se velle in infernum. Non em̄ etati nr̄e dignum est in q̄t fingere. vt multi adolescētēs arbitrantes eleazarū nonaginta annoꝝ transisse ad vitā alienigenaz: ⁊ ipsi pp̄t meam simulationē ⁊ pp̄t modicum corruptibilis vitē tēps decipiant⁹: ⁊ per hoc maculam atq; ex ecracionē mee senectuti p̄quiram. Nam et si i plenti tēpē supplicij hōim eripiar: sed manus oipotentis nec viuus nec defunctus effugiaz. Quāobrem fortit⁹ vitaz excedendo senectute q̄dem dignus apparebo: adolescentib⁹ autē ⁊ exemplū forte relinquā: ⁊ p̄mpto aio ac fortiter p̄guissimis ac sanctissimis legibus honesta morte pfungar. His dicti cōfestim ad suppliciuꝝ traherent. Hi autē q̄ eum ducebāt ⁊ pauloā fuerant mitiores: in iram cōuersi sunt pp̄t p̄mones ab eo dictos: q̄s illi p̄ arrogantiam platos arbitrabant⁹. Sed cum plag⁹ p̄meret: ingemuit ⁊ dixit. B̄ne q̄ habes sanctā scientiā: manifeste tu scis: q̄ cum a morte possem liberari. duos corpis sustineo dolores: fm̄ aiām v̄o pp̄t timorē tuū libentē hec patior. Et iste q̄dem hoc mō vita decessit. nō solum iuuenib⁹: sed ⁊ vniūse genti memoriā mortis sue ad exemplum virtutis ⁊ fortitudinis derelinquens.

Quod VII Ontigit autē septem fratres vna cum m̄re ap̄phensos cōpelli a rege edere cōtra fas carnes porcinas. flagris ⁊ taureis cruciatos. Unus autē ex illis q̄ erat p̄mus sic ait. Quid q̄ris ⁊ q̄d vis discere a nob⁹: para ti sumus mori magis q̄ patrias dei leges p̄uaricari. Frat⁹ itaq; rex iussit sartagineꝝ ⁊ ollas eneas succendi. q̄b⁹ statim succensis iussit ei q̄ p̄or fuerat locutus amputari linguam et cute capitis abstracta: summas q̄ manus ⁊ pedes ei p̄scidi: ceteris eius fratrib⁹ ⁊ m̄re inspicientib⁹. Et cū itaq; p̄ oia inutil factus esset

iussit ignē admoueri: ⁊ adhuc spirantē torreri in sartagine: in q̄ cum diu cruciaret⁹: ceteri vna cū m̄re inuicem se hortabant⁹ mori fortit⁹ dicentes. D̄ns deus aspiciet veritatē: ⁊ cōsolabit⁹ in nob⁹ quē admodū in p̄statōe cantici declarauit moyses. Et in suis suis p̄solabit⁹. Mortuo itaq; illo p̄mo h̄ mō sequētē deducēbant ad illudendū ⁊ cute capitis ei⁹ cū capillis abstracta interrogabant si manducaret pius q̄ toto corpe p̄ mēbra singula puniretur. Et ille r̄ndens patria voce dixit. Nō faciam. Propt̄ q̄d ⁊ iste sequēti loco p̄mi tornēta suscepit: ⁊ in vltimo sp̄ū p̄stitutus. sic ait. Tu q̄dem scelestissime in p̄senti vita nos p̄dis sed rex mundi defunctos nos p̄ suis legib⁹ eterne vite resurrectōe suscitabit. Post hunc tertius illudif: ⁊ linguā postulat⁹ cito ptulit: ⁊ man⁹ cōstanter extendit: ⁊ cum fiducia ait. E celo ista possideo: sed pp̄t dei leges nunc hec ipsa despicio qm̄ ab ip̄o me ea recepturū spero. Ita vt rex ⁊ q̄ cū ip̄o erāt mirarent⁹ adolescentis animū: q̄ tanq̄ nihil duceret cruciat⁹. Et hoc ita defuncto: q̄rtum vexabant s̄lt̄ torquentes. Et cū iam esset ad mortē: sic ait. Potius est ab hostibus mortē datos spem expectare a deo: iterū ab ip̄o resuscitandos. Tibi em̄ resurrectio ad vitā nō erit. Et cuz admonissent q̄ntū vexabāt eū: at ille respiciēs in eum dixit. Potestātē int̄ hoies h̄ns cuz sis corruptibilis facis q̄d vis. Noli autē putare gen⁹ nr̄m a deo esse derelictum. Tu autem patientē sustine: et videb magnā p̄tatem ipsi⁹ q̄lit te ⁊ semē tuū torquebit. Post hunc ducebant sextum: ⁊ is mori incipiens: sic ait. Noli frustra errare. Nos em̄ pp̄t nosmetipsos hoc patimur peccātes in deū nr̄m ⁊ diū ammiratōe facta sunt in nob⁹. Tu autē ne existimes tibi impune futurum: q̄d p̄tra deum pugnare tēptaueris. Supra modum autē m̄r mirabil⁹ ⁊ bonoz memoria diū q̄ p̄euntes septē filios sub vni⁹ diei tēpē p̄spiciēs. bono animo ferebat pp̄t spem quā deo habebat. singulos illoꝝ hortabat⁹ voce patria fortit⁹ repleta sapia: ⁊ feminee cogitationi masculinum animum inserens dixit ad eos. Nescio q̄lit i vtero meo apparuistis. Ne q̄ em̄ ego sp̄m ⁊ aiām donauī vob⁹ ⁊ vitam: ⁊ singulozum mēbra nō ego ip̄a compegi. Sed em̄ mundi creator q̄ formauit hois natiuitatem. quicq; oim̄ inuenit originem et sp̄m vob⁹ iterum cuz misericordia reddet ⁊ vitaz sic nunc vosmetipsos despicietis propter leges eius. Antioch⁹ autē p̄temni se arbitrat⁹ s̄lt̄ ⁊ exprobrantis voce despecta: cuz adhuc adolescentior sup̄esset. nō solū vobis hortabat⁹ sed ⁊ cuz iuramento affirmabat diuinitē se ⁊ beatuz facturum: ⁊ translātū a patrijs legib⁹ amicū habi

turum: et res necessarias ei p̄biturum. **S**z ad hec cū adolescens neq̄q̄ inclinaret: vocauit rex m̄rem et suadebat ei vt adolescētī fieret i salute. Cū aut̄ m̄tris eā v̄bis esset hortat̄ p̄romisit suaturā se filio suo. Itaq̄ inclinata ad illum irridens crudelem tyrannum. ait patria voce. **F**ili mi misere mei q̄ te in vtero nouem mensib⁹ portauī: et lac triennio dedi et alui et in etate istā p̄dixi. **P**eto nate vt aspicias ad celum et terram: et ad oīa q̄ in eis sunt. et intelligas qz ex nihilo fecit illa de⁹ et hoīm genus. ita fiat vt nō timeas carnificē istū: s̄ dign⁹ fratribus tuis effectus particeps suscipe morte⁹ vt in illa miseratōe cum fratribus tuis te recipiam. **C**um hec illa adhuc diceret: ait adolescens. **Q**uē sustinetis? **N**ō obedio p̄cepto regis: sed p̄cepto legis q̄ data est nob̄ p̄ moysen. **T**u v̄o q̄ inuentor oīs malicie factus es in hebreos. nō effugies manū dei. **N**os em̄ p̄ peccatis nostris hec patimur. **E**t si nob̄ p̄ peccationē et correptionē dñs deus n̄r modicuz iratus est: sed itez recōciliabit̄ seruis suis. **T**u autez o scelestē et oīm hoīm flagitiosissime nō frustra extollis vanis spebus i suos eius inflāmat⁹. **N**ondū em̄ oīpotētis dei et oīa inispicientis iudiciū effugisti. **N**am fratres mei modico nunc dolore sustentato sub testamento eterne vite effecti sunt. tu v̄o iudicio dei iustas supbie tue penas exolues. **E**go aut̄ sicut et fr̄es mei aīaz et corpus meū trado p̄ patrijs legibus inuocans deum maturi⁹ genti nostre propitiū fieri: teq̄ cū tormentis et v̄beribus p̄stiteri qz ip̄e est deus solus. **I**n me v̄o et i fratribus meis desinet omīpotētis ira q̄ super omne genus n̄m iuste supducta est. **T**ūc rex accensus ira: in hunc sup omēs crudeli⁹ desuit: indigne ferens se derisum. **E**t hīc itaq̄ mundus obijt. p̄ omīa in dño cōfidens. **N**ouissime aut̄ post filios et mat̄ p̄sumpta ē. **I**gitur de sacrificijs et de nimijs crudelitatib⁹ satis dictum est.

VIII

Iudas v̄o machabe⁹: et q̄ cū illo erāt introibāt latē in castella: et p̄uocātes cognatos et amicos: et eos qui p̄māserāt in iudaismo assumētes: eduxerūt ad se sex milia viros. **E**t inuocabant dom̄ inum vt respiceret in p̄lm̄ q̄ ab omīb⁹ calcabat̄: et miseret̄ templo qd̄ contaminabat̄ ab ip̄ijs. **M**iseret̄ etiaz exterminio ciuitatis q̄ esset s̄lico cōplananda: et vocem sanguis ad se clamantis audiret. memoraret̄ qz iniquissimas mortes paruulorū innocētū: et blasphemias nomi suo illatas: et indignaret̄ super his. **A**t machabeus congregata multitudine intollerabilis gentibus efficiebat̄. **I**ra em̄ dom̄ in misericordiā conūsa est. **E**t supueniēs castel/

lis et ciuitatibus improuisus succēdebat eas et opportuna loca occupās nō paucas hostiū strages dabat. **M**achie aut̄ noctibus ad huiuscemōi excursus ferebat̄: et fama v̄tut̄ eius v̄biq̄ diffundebat̄. **V**idēs aut̄ philipp⁹ paulatinū virū ad p̄fectū venire: ac frequētius ref̄ ei cedere prospere ad ptolomeū ducē celesyrie et phenicia scripsit vt auxiliū ferret regijs negocijs. **E**t ille velociter misit nicanorē patrocl̄ de p̄moibus amicū. datis ei de p̄mittis gentibus. armatis non min⁹ viginti milibus vt vniuersum iudeorū genus deleret. adiucto ei et gorgia viro militari: et in bellicis reb⁹ experientissimo. **C**onstituit aut̄ nicanor regi vt tributū qd̄ romanis erat danduz duo milia talentorū de captiuitate iudeorū suppleret. **S**tatim qz ad maritimas ciuitates misit conuocans ad coemptionē iudaicorū mācipiorū p̄mittens se nonaginta mancipia talento distracturū: nō respiciēs ad vindictaz que eū ab oīpotēte esset consecutura. **J**udas aut̄ v̄bi cōperit: indicauit his q̄ secū erant iudeis nicanoris aduentum. **E**x quib⁹ q̄dam formidantes: et nō credentes dei iusticie. in fugam v̄tebant̄: alij v̄o si qui de his superant veniebant silq̄ dñm deprecabant̄ vt eripet eos de īp̄io nicanore qui eos p̄usq̄ in com̄in⁹ veniret vendiderat. **E**t si nō p̄pter eos p̄pter testamētum tñ qd̄ erat ad p̄res eorū: et propter inuocātionē sancti et magnifici noīs ei⁹ sup ip̄os. **C**onuocati autē machabe⁹ septem milib⁹ qui cum ip̄o erāt: rogabat ne hostib⁹ reconciliarentur: neq̄ metuerēt inique venientū adūsum se hostiū multitudinē: sed fortiter contēderēt añ oculos habētes p̄tumeliam que loco sancto ab his iniuste esset illata: itēq̄ ludibrio habite ciuitat̄ iniuriam: adhuc etiaz veterum instituta conuulsa. **N**am illi q̄dem armis p̄fidunt ait fil⁹ et audacia: nos aut̄ in omīpotente dño qui potest et veniētes aduersum nos et vniūsum mundū vno nutu delere. cōfidim⁹. **A**mmouit aut̄ eos et de auxilijs dei q̄ facta sunt erga parentes: et qz sub sennacherib centū octoginta q̄nq̄ milia pierūt: et de p̄lio qd̄ eis adūsus galathas fuit in babilonia vt omnes v̄bi ad rem ventum est macedonibus socijs hesitantib⁹: ip̄i sex milia soli p̄emerūt centū viginti milia prop̄ auxiliū ill̄ datū de celo: et bñficia p̄ his plurima cōsecuti sunt. **H**is v̄bis p̄stantes effecti sunt: et p̄legibus et patria mozi parati. **C**onstituit itaqz fratres suos duces v̄triqz ordini simonē et iosephū et ionathan subiecti vnicuiqz millenis et q̄ngentenis: ad hoc etiā ab esdra lecto illis sancto libro et dato signo adiutorij det: in prima acie ip̄e dux cōmisit cū nicanore. **E**t factō

Rachabeorum

sibi adiutore omnipotente: interfecerunt super novem milia hominum: maiorem autem partem exercitus nicanoris vulneribus debilem factam fugere compulerunt. Pecunias vero eorum quae ad emptio nem ipsorum venerant sublatis. ipsos usquequaque persecuti sunt. sed reversi sunt hora conclusi. Nam erat annus sabbatum: quam ob causam non per seueraverunt insequentes. Arma autem ipsorum et spolia congregantes sabbatum agebant benedicentes dominum: qui liberavit eos in isto die: misericordie die initium stillans in eos. Post sabbatum vero debilibus et orphanis et viduis diuiserunt spolia: et residua ipsi cum suis habuere. His itaque gestis et communiter ab omnibus facta obsecratione: misericordie dominum postulabant: ut in finem suis reconciliaret. Et ex his qui cum timotheo et bacchide erant contra se intendentes super viginti milia interfecerunt et munitiones excellentas obtinuerunt et plures predas diuiserunt equam portionem debilibus pupillis et viduis sed et senioribus facientes. Et cum arma eorum diligentem collegissent: omnia composuerunt in locis oppositis. Residua vero spolia hierosolymam detulerunt: et philarchen qui cum timotheo erat interfecerunt virum scelestum qui in multis iudeos afflixerat. Et cum epinichia agerent in hierosolymis eos qui sacras ianuas incenderunt. i. calisthenen cum in quoddam domicilium refugissent incenderunt digna eis mercede pro impietatibus suis reddita. Facinorosissimum autem nicanor qui mille negociantes ad iudeorum venditionem adduxerat: humiliatus auxilio domini ab his quos nullos existimauerat: deposita veste glorie per mediterranea fugiens solus venit antiochiam summam infelicitate de interitu sui exercitus persecutus. Et qui promiserat romanis se tributum restituere de captiuitate hierosolymorum: predicabat nunc protectorem deum habere iudeos et ob ipsum inuulnerabiles esse: eo quod sequerentur leges ab ipso constitutas. IX

Eodem tempore antiochus inhoneste reuertebatur de pside. Intrauerat enim in eam quae dicitur polis et temptauit expoliare templum: et ciuitatem opprimere: sed multitudine ad arma percurrente in fugam versi sunt et ita perterritus ut antiochus post fugam turpis rediret. Et cum venisset circa egebathanan recognouit que erga nicanorem et timotheum gesta sunt. Elatus autem in ira. arbitratus se iniuriis illorum quae se fugauerant posse in iudeos retorquere: ideoque iussit agitari currum suum sine intermissione agens iter. celesti cum iudicio perurgente eo quod ita superbe locutus est se venturum hierosolymam: et perierit sepulchrum iudeorum eam facturum. Sed qui vniuersa conspiciunt dominus deus israel percussit eum insanabili et inuisibili plaga. Ut enim

finiuit hunc ipsum Simonem: apprehendit eum dolor dierum viscerum et amara interiorum tormeta. Et quidem satis iuste: quippe qui multis et nouis cruciatibus aliorum torserat viscera: licet ille nullo modo a sua malicia cessaret. Super hoc autem superbia repletus ignem spirans animo in iudeos et precipiens accelerari negocium. perterritus illum impetu eum de curru cadere: et sui corporis collisione membra vexari. Quis sibi videbatur etiam fluctibus maris impare: supra humanum modum superbia repletus: et montium altitudines in statuario portabat. manifestam dei iram in semetipso protestans: ita ut de corpore impij hinc scaturirent: ac viuentes in doloribus carnes eius effluerent: odore etiam illius et fetore exercitus grauaretur. Et qui paulo ante sidera caeli contingere se arbitrabatur: cum nemo poterat propter intolerantiam fetoris portare. Hinc igitur cepit ex sui superbia deductus ad agnitionem sui venire diuina ammonitio plaga: pro momenta singula doloribus suis augmenta capiendum. Et cum nec ipsam fetorem suum ferre posset. ita ait. Gustum est subditum esse deo: et mortale non paria deo sentire. Orabat autem hic scelestus dominum a quo non esset misericordiam persecutus: et ciuitatem ad quam festinas veniebat: ut eam ad solum deduceret ac sepulchrum gestorum faceret: nunc optat liberam reddere: et iudeos quos nec sepultura quidem se dignos habiturum: si auius ac ferri diripiendos traditurum: et cum paruul' exterminatorum dixerat eam nunc atheniensibus facturum pollicetur. templum etiam sanctum quod prius expoliauerat optimis donis ornatum: et sancta vasa multiplicaturum: et pertinens ad sacrificia sumptus et redditibus suis restitutum. super hec et iudeum se futurum: et omnem locum terre pambulaturum et predicturum dei potestatem. Sed non cessantibus doloribus superuenerat enim in eum iustum dei iudicium. desperans scripsit ad iudeos in hunc modum deprecatoris epistolam hec continentem. Optimis ciuib' iudeis: plurimam salutem et bene valere: et esse felices: rex et princeps antiochus. Si bene valetis et filij vestri et ex sententia vobis cuncta sunt: maxime agimus gratias. Et ego in infirmitate constitutus vri autem memor benigne reuoluit de pside locum et in infirmitate graui apprehensus necessarius duxi pro communi utilitate curam habere: non desperans memetipsum si spem multam hinc effugiam in infirmitate. Respiciens autem quod et patrem meum quibus in locis superioribus ducebat exercitum ostendit quod post se suscipere principatum: ut si quid contrarium accideret aut difficile nunciaret. scietes hi qui in regionibus erant cui esset rerum summa derelicta non turbarentur. ad hec confiderans de proximo potentes quosque et vicinos te:

poribus insidiātes et euentū expectātes: desig-
nauit filiū meū antiochū regem: quē sepe re-
currēs in supiora regna multis vñ commē-
dabam: et scripsi ad eū q̄ subiecta sūt. Oro itaq̄
q̄ vos et peto memores bñficioꝝ publice et
p̄uatim vt vnusq̄sq̄ p̄seruet fidez ad me et ad
filiū meū. Confido eim eū modeste et huma-
ne acturum et sequentē p̄positū meum: cōdem
vob̄ fore. Igit̄ homicida et blasphemus pes-
sime percussus: et vt ip̄e alios tractauerat: pere-
gre in montibus miserabili obitu vita func-
t̄ est. Transferebat aut̄ corpus philippus col-
lactaneus eius: qui metuens filiū antiochi
ad p̄tolomeū philometozem in egyptum
abiit.

Machabeus autem et q̄ cum eo erant
domino se p̄tegente templū q̄dem et
ciuitates recepit. aras aut̄ q̄s alienige-
nep̄ plateas extruxerant. itemq̄ delubra de-
molitus est. Et purgato templo aliud altare
fecerūt: et de ignitis lapidibus igne cōcepto
sacrificia obrulerūt post bienniū: et incensū
et lucernas: et panes p̄positōis posuerūt. Qui-
bus gestis rogabant dñm p̄strati in terrā: ne
ampli⁹ talibus mal̄ inciderēt. Sed et si quan-
do peccassent. ab ip̄o m̄iti⁹ corripereñt: et nō
barbaris ac blasphemis hōibus traderentur.
Qua die aut̄ templū ab alienigenis pollutū
fuerat: contigit eadem die purificationem fie-
ri vicesima et q̄nta mēsis q̄ fuit casleu. Et cuꝝ
leticia diebus octo egerunt in modū taberna-
culozum: recordantes q̄ añ modicū t̄pis diē
solennem tabnaculoꝝ in montibus et in spelū-
cis more bestiarū egerāt: p̄pter quod tirfos
et ramos virides et palmas p̄ferebāt ei: q̄ p̄-
sperauit mundare locū suū. Et decreuerunt
cōmuni p̄cepto et decreto vniūse genti iudeo-
rum omnibus annis agere dies istos. Et An-
tiochi q̄dem q̄ appellat⁹ est nobil̄ vite exces-
sus ita se habuit. Hūc aut̄ de eupatore antio-
chi imp̄ij filio que gesta sunt narrabim⁹: bre-
uiātes mala q̄ in bell̄ gesta sunt. Hic em̄ susce-
pto regno constituit sup̄ negocia regni lysiaz
quendam phenicis et syrie militie principem.
Nam p̄tolome⁹ q̄ dicebat macerius: tenax
erga iudeos esse cōstituit: et p̄cipue p̄p̄ iniqui-
tatem q̄ facta erat in eos et pacifice agere cum
eis. Sed ob hoc accusatus ab amicis ap̄d eu-
patozem: cum frequēt̄ p̄ditor audiret eo q̄
cyp̄rum creditā sibi a philometoze deseruisset
et ad antiochum nobilem translatus. etiā ab
eo recessisset: veneno vitam finiuit. Sogrias
aut̄ cum esset dux locozū: assumptis aduentis
frequēter iudeos debellabat. Iudei v̄o q̄ te-
nebāt opportunas munitōnes fugatos ab hic-
rosolymis suscipiebant: et bellare temptabāt.

Hi v̄o qui erant cum machabeo p̄ orationes
dñm rogantes vt esset sibi adiutor: imperum
fecerūt in munitōes idumeozū: multaq̄ vi-
sistentes loca obtinuerūt occurrentes intere-
merunt et oēs s̄l̄ non min⁹ viginti q̄nq̄ mili-
bus trucidauerunt. Quidā autem cum cōfu-
gissent in duas turres valde munitas. omnez
apparatū ad repugnandū habētes. machabe-
us ad eozū expugnationē relicto simone et io-
sepho. itemq̄ zacheo eisq̄ qui cum ip̄s erāt
satis mltis: ip̄e ad eas que amplius perurge-
bant pugnans p̄uersus est. Hi v̄o qui cum si-
mone erant cupiditate ducti a q̄busdam q̄ in
turribus erāt suasi sunt pecunia et septuagin-
ta milibus didrachmis acceptis dimiserunt
q̄sdam effugere. Cum aut̄ machabeo nuncia-
tum esset qd̄ factū est p̄ncipib⁹ populū cōgre-
gatis accusauit q̄ pecunia fratres vendidif-
sent aduersarijs eoz̄ dimissis. Hos igit̄ p̄di-
tores factos interfecit: et p̄festim duas turres
occupauit. Armis autem ac manibus omnia
p̄spere agendo in duabus munitiōib⁹ plus
q̄ viginti milia pemit. Et timothe⁹ qui p̄us
a iudeis fuerat supatus cōuocato exercitu p̄-
egrine multitudinis et congregato equitatu
asiano aduenit: quasi armis iudeā capturus.
Machabeus aut̄ et q̄ cū ip̄o erant appropin-
quante illo desp̄cabant dñm caput terra asp-
gētes: lu m̄bosq̄ cilitijs p̄cicti: ad altari crep̄-
dinem puoluti: vt sibi p̄p̄tius: inimic⁹ autē
eozum esset inimicus: et aduersarijs aduersa-
retur sicut lex dicit. Et ita post oratōem sum-
ptis armis longius de ciuitate p̄cedentes et
p̄rimi hostibus effecti resederunt. P̄rio aut̄
solis ortu vtriq̄ cōmiserunt: isti q̄dem victo-
rie et p̄speritatis sponsores cum virtute domi-
num habētes: illi autē ducē belli animuz ha-
bebāt. Sed cum vehemens pugna esset: apa-
ruerunt aduersarijs d̄ celo viri q̄nq̄ in equis
frenis aureis decori ducātū iudeis p̄stantes
ex q̄bus duo machabeū mediū habentes ar-
mis suis circūseptū incolumē cōseruabāt: in
aduersarios autez tela et fulm̄ia iaciebant: ex
quo et cecitate cōfusi et repleti p̄turbatōne ca-
debant. Interfecti sunt autē viginti milia q̄n-
genti et equites sexcenti. Timothe⁹ v̄o cōfu-
git in gazaram p̄sidium munitum cui p̄e-
erat cereas. Machabeus aut̄ et q̄ cū eo erant
letantes obsederunt p̄sidium diebus q̄ttuor.
At hi qui intus erant loci firmitate confisi su-
pra modum maledicebant: et s̄mōnes nephā-
dos iactabant. Sed cuꝝ dies quinta illucesce-
ret: viginti iuuenes ex his qui cum Macha-
beo erant: accensi animis propter blasphe-
miam viriliter accesserunt ad murū: et feroci
animo incedentes ascendebāt: sed et alij simi-
li

Machabeorum

lit ascendentes turres portasque succendere aggressi sunt: atque ipsos maledicos viuos concremare. Per continuum autem biduum, presidio vasto timotheum occultantem se in quadam reptum loco pegerunt: et fratrem illius ceream et apollophanem occiderunt. Quibus gestis in hymnis et confessionibus benedicebant dominum qui magis fecit in israel: et victoriam dedit illis. XI

Sed paruo post tempore lysias procurator regis et propinquus ac negotiorum prepositus quidam ferens de his que acciderant: congregatis octoginta milibus et equitatu uniuerso veniebat aduersum iudeos existimans se ciuitatem quidem captam gentibus habitaculum facturum, templum vero in pecunie questu sicut cetera delubra gentium habiturum: et per singulos annos venale sacerdotium nusquam recogitans dei preteritis: sed mente effrenatus in multitudie peditum et in milibus equitum et in octoginta elephatis confidebat. Ingressus autem iudeam et appropians bethsure que erat in angusto loco ab hierosolyma interuallo quatuor stadiorum: illud presidium expugnabat. Tunc autem machabeus et qui cum eo erant cognouerunt expugnari presidium: cum fletu et lachrymis rogabant dominum: et omnis turba similiter. Et bonus angelus mitteret ad salutem israel. Et ipse primus machabeus sumptis armis ceteros adhortatus est simul secum periculum subire et ferre auxilium fratribus suis. Cumque pariter proprio animo prederent hierosolymis: apparuit procedens eos eques in veste candida: armis aureis hastam vibrans. Tunc omnes similiter benedixerunt misericordem dominum: et conualuerunt animis non solum homines sed et bestias ferocissimas et muros ferreos parati penetrare. Erant igitur prompti de celo habentes adiutorem et miserantes super eos dominum. Leonum autem more impetu irruentes in hostes perstrauerunt ex eis undecim milia peditum: et equitum mille sexcentos uniuersos autem in fugam proterunt: plures autem ex eis vulnerati nudi euaserunt. Sed et ipse lysias turpiter fugiens euasit. Et quoniam non insensatus erat secum ipse reputans factam erga se diminutionem et intelligens inuictos esse hebreos omnipotentis dei auxilio nitens. misit ad eos. promissisque se pensurum omnibus que iusta sunt: et regem copulurum amicum fieri. Annuit autem machabeus precibus lysie: in omnibus utilitati consulens. Et que cumque machabeus scripsit lysie de iudeis: ea rex precessit. Nam erant scripte iudeis eple a lysia si quidem hunc modum continentes. Lysias pro iudeorum salutem. Johannes et abesselon qui missi fuerant a vobis tradentes scripta postulabant ut ea que per illos significabantur implerentur. Quocumque igitur regi potuerunt preferri: exposui: et que res promittebat. consensi. Si igitur in negotiis fide com-

seruaueritis: et deinceps bonorum vobis causa esse temptabo: de ceteris autem per singula verba mandavi et istis et his que a me missi sunt colloquar vobiscum. Bene valete. Anno ceteresimo quadragesimo octauo mensis dioscozi die vicesima et quarta. Regis autem epla ista continebat Rex antiochus: lysie fratri salutem. Patre nostro inter deos translato nos volentes eos que sunt in regno nostro sine tumultu agere et rebus suis adhibere diligentiam audiuimus iudeos non consensisse patri meo ut transferratur ad ritum grecorum sed tenere velle suum institutum: ac propterea postulare a nobis coecedi sibi legitima sua. Volentes igitur hanc que gentem quietam esse: statuente iudicauimus templum restitui illis: ut agerent secundum suorum maiorum consuetudinem. Bene igitur feceris: si miseris ad eos et dexteram dederis: ut cognita nostra voluntate bono animo sint: et utilitatibus propriis deficiant. Ad iudeos vero regis epla talis erat. Rex antiochus: senatui iudeorum: et ceteris iudeis salutem. Si valetis sic estis ut volumus. sed et ipsi bene valeant. Adhuc nos menelaus dicens velle nos descendere ad vestros que sunt apud nos. His igitur que comitantur usque ad diem tricesimum mensis randici damus dextram securitatis: ut iudaicis utantur cibis et legibus suis sicut et prius: et nemo eorum illo modo molestiam patiantur de his que per ignorantiam gesta sunt. Misimus autem et menelaum qui vos alloquatur. Valete. Anno centesimo quadragesimo octauo randici mensis quintadecima die. Misit autem etiam romani eplam ita se habentem. Quintus menius et titus manilius legati romanorum: populo iudeorum salutem. De his que lysias cognatus regis concessit vobis: et nos concessimus: de quibus autem ad regem iudicauit referendum: confestim aliquem mittite diligentius inter vos conferentes: ut decernamus sicut congruit vobis. Nos enim antiochia accedimus. Idque festinate rescribere ut nos que sciamus cuius estis voluntatis. Bene valete. Anno ceteresimo quadragesimo octauo quintadecima die mensis randici. XII

His factis pactionibus lysias pergebat ad regem: iudei autem agriculture operam dabant. Sed hi qui relederant timotheus et apollonius gennet filius: sed et dieironimus et demophon supbus et nicanor: eypriarches non sinebant eos in silentio agere et que etc. Joppite vero tale quoddam flagitium perpetrarunt. Rogauerunt iudeos cum quibus habitabant: ascendere scaphas quas parauerant cum vxoribus et filiis quasi nullis inimicis inter eos subiacentibus. Scdm comune itaque decretum ciuitatis: et ipsis acquiescentibus pacisque causa nil

hil suspectū habētib⁹: cū in altis pcessissent
 bmererūt nō min⁹ ducentos. Quā crudelita
 tem iudas in sue gentis hoies factā vt coguit
 pcepit viri q̄ erāt cū ip̄o: ⁊ inuocato iusto iu/
 dice deo. venit adūsus interfectores fratrū ⁊
 portū q̄dem nocte succēdit: scaphas exussit:
 eos aut̄ q̄ab igne refugerant. gladio peremit.
 Et cū hec ita egisset discessit q̄si itez reūsurus
 et vniūsos iopitas eradicatur⁹. Sꝫ cum co/
 gnouisset ⁊ eos q̄ erant iamnie velle pari mō
 facere habitātib⁹ secū iudeis. iamnitis q̄ no/
 cte supuenit: ⁊ portū cum nauib⁹ succēdit ita
 vt lumen ignis appareret hierosolymis ab sta/
 dijs ducenti q̄draginta. Inde cū iaz abissent
 nouem stadys ⁊ iter facerēt ad thimotheuz
 cōmiserunt cū eo arabes q̄nq; milia viri ⁊ eq̄
 tes q̄ngenti. Cumq; pugna valida fieret ⁊ au/
 xilio dei psperere cessisset: residui arabes victi
 petebant a iuda dextris sibi dari pmittētes
 se pasqua daturus: ⁊ in ceteris profuturos.
 Iudas aut̄ arbitrat⁹ vere in ml̄tis eos vtilēs
 pmisit pacez dextrisq; acceptis discessere ad
 tabinacula sua. Aggressus est aut̄ et ciuitatē
 quandā firmā. pontib⁹ murisq; circūseptaz q̄
 a turb̄ habitabaf gentium pmiscuaz: cui no/
 men calphin. hi x̄o q̄ intus erant ⁊ fidētes in
 stabilitate muroz ⁊ apparatu alimoniarum
 remiss⁹ agebāt: maledicti lacessentes iudā et
 blasphemātes ⁊ loq̄ntes q̄ fas non est. Q̄da/
 thabeus aut̄ inuocato magno mundi p̄ncipe
 q̄ sine arietibus ⁊ machinis t̄pibus iesu p̄cipi
 tauit hiericho: irruit ferocif mur̄ ⁊ capta ci/
 uitate p̄ dñi voluntatē innumerabiles cedes
 fecit: ita vt adiacēs stagnum stadior̄ duorū
 latitudinis sanguine interfecto: um fluere vi/
 deref. Inde discesserunt stadia septingenta
 q̄nq;ginta ⁊ venerūt in tharacha ad eos: q̄ di/
 cunt̄ tibianei iudeos: ⁊ timotheum q̄dē in ill'
 locis non cōphenderunt: nulloq; negotio p/
 secto regessus est. relicto in quodā loco firmis/
 simo p̄sidio. Bosithe⁹ aut̄ ⁊ sosipater q̄ erant
 duces cū machabeo p̄emerūt a timotheo reli/
 ctos in p̄sidio decē milia viros. Et machabe
 us ordinatis circuz se sex milibus ⁊ p̄stitutis
 p̄ cohortes: adūsus timotheū p̄cessit habētē
 secum centum viginti milia peditum: eq̄tūq;
 duo milia q̄ngentos. Cognito aut̄ iude aduē
 tu timothe⁹ pmisit ml̄ieres: ⁊ filios ⁊ reliquū
 apparatū i p̄sidio q̄d carmon dicit. Erat enī
 inexpugnabile ⁊ accessu difficile: pp̄ locozum
 āgustias. Cūq; cohorts inde p̄ma apparuisset
 timoz hostibus incussus est ex p̄sentia dei q̄
 vniūsa conspicit: ⁊ in fugam versi sunt ali⁹ ab
 alio ita vt magis a suis deicerent: ⁊ gladio/
 rum suozū icabus debilitarent. Iudas aut̄
 vehemēnt instabat puniēs p̄phanos ⁊ p̄stra

uit ex eis triginta milia virozū. Ip̄e x̄o timo/
 theus incidit i p̄tes dosithe⁹ ⁊ sosipatri ⁊ mul/
 tis p̄cib⁹ postulabat vt viu⁹ dimitteref: eo q̄
 ml̄toz ex iudeis parentes haberet ac fratres
 q̄s morte eius decipi eueniret. Et cuz fidē de
 dissef restituz se p̄m eos p̄stitutū: ille sum cū
 dimiserūt prop̄ fratrū salutem. Iudas aut̄
 ex gressus est a carmon interfectis viginti q̄n/
 q; milibus. Post horū fugam ⁊ necem: mol/
 uit exercitum ad effron ciuitatē munitā i qua
 ml̄tudo diūsa gentium habitabat: ⁊ robu/
 ssi iuuenes pro muris p̄sistentes fortis repu/
 gnabāt. In hac aut̄ machine ml̄te: ⁊ telozum
 erat apparatus. Sꝫ cum oipotētē inuocassent
 q̄ptate sua vires hostiū p̄fringit: ceperūt ci/
 uitatē: ⁊ ex eis q̄ int⁹ erāt viginti q̄nq; milia
 p̄strauerūt. Inde ad ciuitatē scytaz abierūt
 q̄ ab hierosolymis sexcentis stadys aberat.
 Cōtestātib⁹ aut̄ez his q̄ apud scythopolitas
 erant iudeis q̄ benigne ab eis haberent: ⁊ tē
 pouib⁹ infelicitat⁹ q̄ modeste secū egerint. gra/
 tias agētes eis: ⁊ exhortati etiā d̄ cetero erga
 genus suū benignos esse. venerunt hierosoly/
 mam die solēni septimanaz instante. Et post
 pentecosten abierūt p̄tra gorgiā p̄positū idu/
 mee. Exiuit aut̄ cū peditib⁹ trib⁹ milib⁹ ⁊ eq̄/
 tibus q̄dringenti. Quib⁹ p̄gressis p̄tigit pau/
 cos ruere iudeozū. Bosithe⁹ x̄o q̄dā de bac/
 chenori eques vir fortis gorgiam tenebat: et
 cū vellet illū cape viuū eques q̄dā de thraci/
 bus irruit i eū: humerūq; ei⁹ amputauit: atq;
 ita gorgias effugit in maresa. At ill⁹ q̄ cum est
 drin crāt diuti⁹ pugnātib⁹ ⁊ fatigatis: inuo/
 cauit iudas dñm adiutorē ⁊ ducē belli fieri: i
 cipies voce patriā ⁊ cū hymnis clamorē ex/
 tollēs: fugā gorgie militibus incussit. Iudas
 aut̄ collecto exercitu venit in ciuitatē odollā.
 Et cū septia dies supueniret p̄m p̄suetudinez
 purificati: in eodē loco sabbatū egerūt. Et se/
 quētū die venit cū suis iudas vt corpa p̄stra/
 toz tolleret: ⁊ cū parētib⁹ poneret i sepulcris
 paternis Inuenerūt aut̄ sub tunici infector̄
 de donarijs idolorū q̄ apud iamniā fuerunt a
 quibus lex prohibet iudeos. Omnibus ergo
 manifestum factum est: ob hanc causam eos
 coruisse. Omnes itaq; benedixerunt iustuz
 iudiciū dñi q̄ occulta fecerat manifesta. Et
 q̄ ita ad p̄ces p̄sūsi rogauerūt vt id q̄d factum
 erat delictū obliuioi traderef. Et x̄o fortissi/
 m⁹ iudas hortabaf pplm p̄suare se sine pctō
 sb ocul⁹ vidētes q̄ facta sunt p̄ pctis eoz q̄ p̄/
 strati sunt. Et facta collatōe duodecim milia
 drachmas argenti misit hierosolymam offer/
 ri pro peccatū mortuoz sacrificiū: bene ⁊ reli/
 giose de resurrectione cogitās. Nisi enim eos
 qui ceciderant resurrecturos speraret super:

Rachabeorum

fluū videre: et vanum orare pro mortuis. Et quod considerabat quod hi qui cum pietate dormitione acciperent: optimam haberent repositam gratiam. Sancta ergo et salubris est cogitatio pro defunctis orare: ut a peccatis soluantur. XIII

Anno centesimo quadragesimo nono cognouit iudas antiochum cupatorem venire cum multitudine aduersus iudeam: et cum eo lysiam procuratorem et propositum negotiorum secum habentem peditem centum decem milia: et equum quingenta milia: et elephantes vigintiduos: currus cum falcibus trecentos. Comiscuit autem se illi et menelaus: et cum multa fallacia deprecabatur antiochum non pro patrie salute: sed sperans se prostitui in principatum. Sed rex regum suscitauit animos antiochi in peccatorem: et suggerente lysia hunc esse causam omnium malorum: iussit ut eis esset consuetudo apprehensum in eodem loco necari. Erat autem in eodem loco turris quinquaginta cubitorum. aggestum vndique hinc cineris. Hec prospectus habebat in preceps. Inde in cinerem dei iussit sacrilegum omnibus eum prope ludentibus ad interitum. Et tali lege provaricatorum legis contingit mori nec terre dari menelaum. Et quod factum iuste. Nam quod multa erga arcem dei delicta commisit. cuius ignis et cinis erat sanctus: ipse in cinere morte damnatus est. Sed rex mente effrenatus veniebat nequorem se pro suo iudeis ostensurus. Quibus iudas cognitis precepit populo ut die ac nocte dominum inuocaret: quod sic ipse et nunc adiuuaret eos: quippe qui lege et patria sanctorum tempore provari vererentur: ac populum qui nuper paululus respirasset: ne sineret blasphemis rursus nati omnibus subditis. Quibus itaque silid facientibus et petentibus a domino misericordiam cum fletu et ieiuniis per triduum continuu prostratis hortatus est eos iudas ut se preparent. Ipse vero cum senioribus cogitauit pro quibus rex admoueret exercitum ad iudeam et obtineret ciuitatem exire: et domini iudicio committere exitum rei. dicit itaque postestatem omnium deo mundi creatori et hortatus suos ut fortiter dimicaret: et versus ad mortem pro legibus. templo. ciuitate. patria et ciuibus staret circa modum exercitum constituit. Et dato signis dei victorie. iuuenibus fortissimis electis nocie aggressus aulam regiam in castris interfecit viros quatuordecim milia: et maximum elephatorum cum his qui suppositi fuerant. Summoque metu ac perturbacione hostium castra replentes rebusque prospere gestis. abierunt. Hoc autem factum est die illucescere. adiuuante eum domini protectione. Sed rex accepto gustu audacie iudeorum arte difficultatem locorum temptabat: et bethsura que erat iudeorum presidium munitum castra ad mouebat. sed fugabat. impigebat. minorabat. His autem qui intus erant iudas necessaria mitte

bat. Et nunciauit autem mysteria hostibus rodochus quidam de iudaico exercitu. qui requisitus comprehensus est et conclusus. Iterum rex firmum habuit ad eos qui erant in bethsuris dextram dedit. accepit. abiit. commisit cum iuda: superatus est. Et autem cognouit rebellasse philippum antiochie qui relictus erat super negocia. mente consternatus. iudeos deprecans subditusque eis. iurat de omnibus quibus iustum visum est et reconciliatus obtulit sacrificium. honorauit templum et munera posuit. machabeum amplexatus est: et fecit eum a ptolomaida versus ad gerrenos duces principem. At autem venit ptolomaida. quiter ferebant ptolomeseis aicie pentionem indignantes. ne forte sedus irruerent. Tunc ascendit lysias tribunal: et exposuit rationem et populum sedauit. regressusque est antiochiam. Et huiusmodi regis profectio et reditus processit.

Sed post triennium tempus cognuit XIII iudas et qui cum eo erant. demetrius seleucum cum multitudine valida et nauibus pro portu tripolascendisse ad loca opportuna et tenuisse regiones aduersus antiochum et eum ducem lysiam. Alchim autem quidam qui summus sacerdos fuerat: sed voluntarie coinquinatus est temporibus commixtionis considerans nullo modo sibi esse salutem neque accessum ad altare: venit ad regem demetrius centesimo quinquagesimo anno offerens ei coronam auream et palmam super hec et talos qui templi esse videbantur. Et ipsa quidem die siluit. Tempus autem opportunum demetrie suenactus pro uocatus a demetrio ad presiliu et interrogatus quibus rebus et presiliis iudei niterentur respondit. Ipse qui dicunt affidei iudeorum quibus preest iudas machabeus bella nutrit et seditiones mouet: nec patiuntur regnum esse quietum. Nam ego defraudatus parertus gloria. dico autem summo sacerdotio huc veni. primo quidem utilitatibus regis fidem seruans: sedo autem etiam ciuibus presules. Nam illo prauidate vniuersum genus nostrum non minime veras. Sed oro his singulis o rex cognitis et regioni et generi secundum humanitatem tuam pro mulgatam omnibus prospice. Nam quod diu superest iudas impossibile est pacem esse negociis. Talibus autem ad hoc dictis: et ceteri amici hostiliter se habentes aduersus iudam. inflamauerunt demetrium. Qui statim nicanorem propositum elephatorum ducem misit in iudeam. datus mandatis ut ipsum quidem iudam caperet viuum: eos vero qui cum illo erant dispergeret: et constitueret alchimum maximi templi summum sacerdotem. Tunc gentes que de iudea fugerant iudam. segregatim se nicanori miscebant miserias et clades iudeorum prosperitates rerum suarum existimantes. Audito itaque iudei nicanoris aduentu et puentu nationum: dispersi terra

rogabat eum q̄ p̄lm suū constituit. in eternū
custodiret: quicq̄ suā portionē signis eviden-
tibus p̄tegit. Imperāte autē duce statim inde
mouerūt. p̄uenerūtq̄ ad castellū deffau. Si-
mon v̄o frat̄ iude cōmiserat cū nicanore s̄ cō-
territ̄ est rep̄tino aduētū adūsariozum. nica-
nor: tñ audiēs p̄tutē comitū iude z animi ma-
gnitudinē quā p̄ patrie certamib⁹ habebant.
sanguine iudiciū facere metuebat. Quā obrē
p̄misit possidoniū z theodotiū z matthiaz: z
vt darēt dextras: atq̄ accipient. Et cū diu de
bis p̄siliū agerēt z ip̄e dux ad multitudinē re-
atulisset. oim vna fuit sn̄a amicitijs annuere.
Itaq̄ diē cōstituerūt q̄ secreto in se agerēt z
singulis selle plate sunt z posite. Precepit au-
tem iudas armatos esse locis opportunitis ne
forte ab hostibus rep̄te mali aliqd̄ oziret. Et
p̄gruū colloquiū fecerunt. Adorabat autē ni-
canor hierosolymis. nihilq̄ iniq̄ agebat. gre-
gesq̄ turbarū q̄ p̄gregate fuerāt. dimisit. Ha-
bebat autē iudā sp̄ charū ex aīo: z erat viro in-
dinatus. Rogauitq̄ eū ducere vxorē filiosq̄
procreare. Nuptias fecit: q̄ete egit: cōmuni-
terq̄ viuebāt. Alchim⁹ vidēs caritatē illorū
ad inuicē z p̄uentiones: venit ad demetriū z
dicebat nicanorē reb⁹ alienis assentire. Judā
q̄ regni insidiatorē successorē sibi destinasse.
Itaq̄ rex exasp̄at⁹ z pessimis hui⁹ crimina-
tionibus irritat⁹ scripsit nicanori dicēs q̄uit̄ qd̄
se ferre de amicitie p̄uētōne: iubere tñ macha-
beum citius vincitū mittere antiochiā. Quib⁹
cognitū nicanor p̄sternabat⁹: z q̄uiter ferebat
sica q̄ p̄uenerāt irrita faceret. nihil laus a vi-
ro: s̄ qz regi resistere nō poterat. opportunita-
tem obseruabat q̄ p̄ceptū p̄ficeret. At macha-
beus vidēs secū austeri⁹ agere nicanorē: z cō-
suetū occursum feroci⁹ exhibentē: intelligēs
non ex bono esse austeritatē istam: paucis su-
orū p̄gregatis occultauit se a nicanore. Ex cū
ille coguit fortit̄ se a viro p̄uētū venit ad ma-
ximū z sanctissimū tēplum: z sacerdotib⁹ soli-
tas hostias offerētib⁹: iussit sibi tradī virum.
Quib⁹ euz iuramēto dicētib⁹ nescire se vbi es-
set. q̄ q̄rebat⁹: extēdēs manū ad tēplū iurauit
dicens. Nisi iudā mibi victū tradiderit istō
dei phanū in planiciē deducā: z altare effodi-
am: z tēpluz h̄ libero p̄ri p̄secrabo. Et his di-
ctis abiit. Sacerdotes autē p̄tēdēs man⁹ in
celū inuocabāt eū q̄ sp̄ p̄pugtor̄ esset genti ip-
sorū hec dicētes. Tu dñe vniūsoz q̄ nulli⁹ idi-
ges. voluisti tēplū habitatiōis tue fieri i nob.
Et nūc sancte sc̄toz oim dñe: p̄ sua in eternū
impollutā domū istā q̄ nup mūdāta est. Ra-
zias autē qd̄ de senioribus ab hierosolymis
delatus est nicanori. vir autē amator ciuitati
z bñ audiēs q̄ p̄ affectu. p̄ iudeoz apellaba-

tur. Hic mltis t̄pib⁹ p̄tinentie p̄positū tenuit
i iudaismo: corpusq̄ z aīaz tradere p̄tētus p̄
p̄seuerātis. Volēs autē nicanor manifestare
odiū qd̄ habebat in iudeos misit milites q̄n-
gentos vt eū cōphenderēt. Putabat em̄ si il-
lum decepisset. sese cladē iudeis maximā illa-
turū. Turb̄ asit irruere i domū ei⁹ z ianuā dī-
rumpe atq̄ ignē admouere cupientib⁹: cū iā
cōphenderet gladio se petijt. eligēs nobilitē
mori potius q̄ subdit⁹ fieri peccatorib⁹ z cō-
tra natales suos indignis iniurijs agi. S̄z cū
p̄ festinatōem nō certo ictu plagā dedisset: et
turbe inter ostia irrūpēt: recurrēs audact⁹ ad
murū p̄cipitavit semetip̄m viriliter i turbas
q̄bus veloci⁹ locū dantib⁹ casui eius: venit p̄
mediā ceruicem. Et cum adhuc spiraret accē-
sus animo surrexit z cū sanguis ei⁹ magno flu-
xu deflueret: z grauissimis vulneribus esset
sancius cursu turbā p̄trāsijt z stās supra qua-
dam petrā preruptā z iam exanguis effectus
complexus intestina sua vtrifq̄ manibus p̄-
fecit super turbas inuocās d̄ n̄atozem vite ac
sp̄s: vt hec illi iterum redderet: atq̄ ita vi-
ta defunctus est. XV

Nicanor autē vt cōperit iudā esse i loci
samarie. cogitauit cū oī ip̄ctu die sab-
bati cōmittere bellū. Iudeis v̄o q̄ illū p̄ neces-
sitatez sequebant⁹ dicentib⁹: ne ita ferociter z
barbare feceris: sed honorē tribue dici sancti-
ficatiōis: z honora euz q̄ vniuersa p̄spicit. At
ille infelix interrogauit si est potens in celo q̄
impauit agi diem sabbatorū: z respondētib⁹
ill⁹: est dñs viu⁹ ip̄e in celo potens q̄ iussit agi
septimā diē. At ille ait. Et ego potēs sum sup
terrā q̄ impero sumi arma z negocia regi imple-
ri. Tñ nō obtinuit vt consiliū p̄ficeret. Et ni-
canor qd̄ cū sūma supbia erect⁹ cogitauerat
cōe trophēū statuere de iuda. Machabeus
autē sp̄ p̄sidebat cū oī spe auxiliū sibi a dño af-
futur⁹ z hortabat⁹ suos ne formidarēt ad ad-
uentuz natōnū: s̄ i mēte haberēt adiutoria sibi
facta de celo: z nunc sperarēt ab omipōtēte si-
bi affuturā victoriā. Et allocut⁹ eos d̄ lege z
p̄phis amonēs etiā certamia q̄ fecerāt prius
p̄mptiores p̄stituit eos. Et ita ais eoz erecti
s̄l̄ oñdebat gētū fallaciā: z iuramētoz p̄ua-
ricatōz. Singulos at illoz armatū nō clypei
z haste munitōne: s̄ smonib⁹ optis z exhorta-
tōib⁹ exposito diḡ fide somnio: p̄ qd̄ vniūsos
letificauit. Erat autē hmōi v̄sus. Quā q̄ fu-
erat summ⁹ sacerdos viz bonuz z benignū ve-
recundū visu: modestū morib⁹: z eloq̄o deco-
rum: z q̄ a puero i p̄tutib⁹ exercitat⁹ sit. man⁹
p̄tēdētē: orare p̄ oī p̄lo iudeoz. Post h̄ apa-
riuisse z aliuz virum etate z gloria mirabilem
z magni decoris habitudinē circa illum. Re-

Prologus in Euāgelistas

Spondentē pro oniam dixisse. Hic est fratrum amator populi isrl. hic est qui multum orat pro populo et vniuersa sancta ciuitate hieremias propheta dei. Extendisse autē hieremiam dextram et dedisse iude gladiū aureū dicentem. Accipe sanctum gladiū munus a deo: in quo delicias aduersarios populi mei isrl. Exhortati itaq; iude simonibus bonis valde de quibus extolli posset impet: et animi iuuenū confortari: statuerunt dimicare et confligere fortitē ut iustus de negocijs iudicaret: eo quod ciuitas sancta et templum piclitarent. Erat enim pro vxoribus et filijs itemq; pro fratribus et cognatis minor sollicitudo: maximus vero pro primis pro sanctitate timor erat templi: sed et eos qui in ciuitate erant non minima sollicitudo habebat pro his qui progressuri erant. Et iam cum omnes speraret iudicium futurū: hostesque adessent atque exercitus erat ordinatus bestie equesque oportuno loco compositi considerans machabeus aduentū multitudinis et apparatus variū armorum. ac ferocitate bestiarum extendens manū in celū. prodigia facientē dñm inuocauit: quod non solum armorum potentia. sed put ipsi placet dat dignis victoria. Dixit autē iuocans hoc mō. Tu dñe qui misisti angelū tuum sub ezechia rege iuda: et interfecisti de castris sennacherib centum octogintaquingenta milia et nunc dñator celorum mitte angelū tuū bonū an nos in timore et tremore magnitudinis beatorum christi tui ut metuāt qui cum blasphemia veniūt aduersus sanctū populum tuū. Et hic quidem ita preorauit. Nicanor autē et qui cum ipso erat cuztubis et canticis admonebat. Judas vero et qui cum eo erat inuocato deo pro orationes et congressi sunt manu quidem pugnares: sed et dñm cordibus orantes prostrauerunt non minus triginta quingenta milia presentia dei magnifice delectati. Cuius cessassent et cum gaudio redirent. coguerunt nicanorem ruisse cum armis suis. Facto itaque clamore et perturbatione suscitata patria voce omnipotentem dñm benedicebat. Precepit autem iudas quod pro omnia corpore et animo mori pro ciuib; paratus erat caput nicanoris et manū cum humero abscisam hierosolimā proferri. Quo cum puenisset concuocatis protribulibus et sacerdotibus ad altare: accessit: et eos qui in arce erant. Et ostenso capite nicanoris et manu nepharia quam extēderat contra domū sanctā omnipotentis dei magnifice gladius est. Linguā etiā impij nicanor proscissa iussit particulatim auius dari: manū autē demeritis protra templū suspendi. Omnes igitur celi benedixerunt dñm dicentes: benedictus qui locū suū incolumitatem seruauit. Suspēdit autē nicanor caput in summa arce ut euident esset et manifestum signū auxilij dei. Itaque omnes cōi consilio decreuerunt nullo modo diem istum absque ce-

lebritate proterire: habere autē celebritatem tertiadecima die mēsis adar: quod dicitur voce syriaca prodie mardochei die. Igitur his erga nicanorem gestis: et ex illis temporibus ab hebreis ciuitate possessa: ego quod in his faciā finē sermonis. Et si quidem bene et ut historie competat hoc et ipse velim: si aut minus digne. concedendū est mihi. Sicut enim vinū spiritus bibere aut spiritus aquarum protrahit: alternis autē uti delectabile: ita legentibus si spiritus exactus sit sermo: non erit gratus. hic igitur erit consummatus.

Explicit secundus liber Machabeorum.

Incipit epistola beati Hieronymi ad Damasum papam in quatuor Euangelistas.

Beatissimo pape damaso. Hieronymus. Nouū opus me facere cogis ex veteri: ut post exemplaria scripturarum toto orbe dispersa quibus quidam arbitri sedeant et quod inter se variat. quod sint illa que

cum greca presentiat veritate discernant. Pius labor sed periculosa presumptio. iudicare de ceteris ipsum ab omnibus iudicandū: senis mutare linguam et canescentē mundū ad initia retrahere paruulorum. Quis enim doctus piter vel indoctus: cum in manū volumen assumpserit: et a faciliua quā se imbibit viderit discrepare quod lectitat. nō statim erūpat in vocē me falsarium me clamans esse sacrilegū: quod audeam aliqd in veteribus libris addere. mutare. corrigere. Adūsus quā inuidiā duplex causa me confortatur. quod tu qui summus sacerdos es. fieri iubes. et verū non esse quod variat. etiam male dicorum testimonio comprobatur. Si enim latinis exemplaribus fides est adhibenda: respondeant quibus tot sunt exemplaria pene quot codices. Si autem veritas est querenda de pluribus. cur nō ad grecam originē reuertentes ea que vel a viciosis interpretibus male edita. vel a presumptoribus imperiti emendata prouersus. vel a libraribus dormitantibus aut addita sunt aut mutata corrigimus. Neque pro ego de veteri discepto testamento. quod a septuaginta senioribus in grecam linguam versum tertio gradu ad nos versus puenit. Non quero quod ad quā quod symachus sapiat: quare theodotus in nouos et veteres medi incedat. Sit illa pro interpretatio: quam apostoli probauerunt. De nouo nūc loquor testamento quod grecū esse nō dubitans est: excepto apostolo mattheo. qui primus in iudea euāgelium christi hebraicis scriptis edidit. Hoc certe cuz in nostro sermone discordat. et diuisos riuulorum tramites ducit: vno de fonte quod redus est. Premitto eos codices que a Luciano et hesitio nuncupatores paucoium hominum asserit peruer-